

GEMMA GALÍ MASCORT

PROPOSTES D'ACTUACIÓ: A PROPÒSIT D'ALUMNES AMB DOBLE EXCEPCIONALITAT

GUIA DIDÀCTICA PER A DOCENTS
D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA I EDUCACIÓ
SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

JUNY 2019
TREBALL FINAL DE GRAU EN PEDAGOGIA
TUTOR: JAUME TORROELLA
UNIVERSITAT DE GIRONA

Índex

1. Introducció	3
2. Destinataris	5
3. Objectius	6
4. Conceptualització	7
4.1. Les altes capacitats	7
4.1.1. Concepte	7
4.1.2. Característiques	7
4.1.3. Tipologia	9
4.2. La Doble Excepcionalitat	10
4.2.1. Concepte	10
4.2.2. Tipologia	11
4.2.3. Com es manifesta?	12
4.3. Altes capacitats amb trastorns d'aprenentatge	13
4.3.1. Concepte	13
4.3.2. Tipologia	13
4.3.3. Característiques	14
4.4. Altes capacitats amb TDAH	15
4.4.1. Concepte	15
4.4.2. Tipologia	15
4.4.3. Característiques	16
4.5. Altes capacitats amb TEA	17
4.5.1. Concepte	17
4.5.2. Característiques	18
5. Propostes d'actuació	19
5.1. Detecció inicial	19
5.1.1. Entrevista	19
5.2. Derivació a l'EAP i treball conjunt	23
5.3. Estratègies d'intervenció	25
5.3.1. Pla Individualitzat	25
5.3.2. Aspectes generals a tenir en compte	25
5.3.3. Metodologies	26
5.3.4. Estratègies informals dins l'aula	28
6. Referències Bibliogràfiques	31

1. Introducció

Propostes d'actuació: a propòsit d'alumnes amb Doble Excepcionalitat és una guia didàctica per a docents de primària i secundària que té com a objectiu proporcionar-los una eina de detecció i actuació per tal de millorar l'atenció a la diversitat a les escoles i als instituts, concretament, als alumnes amb Doble Excepcionalitat.

Per entendre el concepte de la Doble Excepcionalitat cal explicar prèviament el concepte de les altes capacitats, que va molt més enllà de les capacitats intel·lectuals. Parlem d'altres capacitats quan un alumne *demostra respostes notablement elevades, o el potencial necessari per aconseguir-les, comparats amb altres individus de la mateixa edat, experiència o entorn. Tenen alts nivells de capacitat en les àrees cognitives, creatives o artístiques, mostren una capacitat excepcional de lideratge o destaquen en matèries acadèmiques específiques.* (Dep. Educació EEUU, citat per Dep. Ensenyament a "Altes capacitats: Guia per a la detecció i actuació en l'àmbit educatiu", 2013)

Amb el pas dels anys, la concepció monolítica de la intel·ligència i les altes capacitats ha anat canviant a una visió multifactorial, on els resultats del quocient intel·lectual a les proves estandaritzades són insuficients per afirmar que un alumne té altes capacitats intel·lectuals. Està comprovat científicament que hi ha una part de component genètic que hi influeix (el que s'anomena una base de diversitat genètica), però aquest alumne necessitarà d'un entorn favorable perquè es puguin desenvolupar al màxim les seves capacitats i potencialitats, i és aquí on entra el paper de l'educació. (Bueno, D. 2017)

1. Introducció

Pel que fa a la Doble Excepcionalitat, doncs, encara hi ha un gran desconeixement en el territori espanyol, tot i que en països de parla anglesa ja s'hagin publicat diferents articles fent-ne referència.

Aquest últim concepte engloba els alumnes que tenen altes capacitats intel·lectuals i, alhora, una dificultat o un trastorn específic associat. Els més comuns dins l'àmbit escolar en són tres: altes capacitats amb TDAH (Trastorn pel Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat), altes capacitats amb TEA (Trastorn de l'Espectre Autista) i altes capacitats amb trastorns d'aprenentatge (dislèxia, discalculia, etc).

Per tant, és una combinació simultània de dos fenòmens considerats contraposats i/o incompatibles: donar resposta a una potencialitat i atendre una dificultat.

Per últim, remarcar que aquesta guia vol donar més visibilitat a aquests alumnes oferint una ajuda al professorat. Per aconseguir això, cal saber detectar, identificar i actuar amb l'utilització de les eines adients. A vegades necessitem definir els conceptes per ordenar els nostres calaixos mentals i les nostres idees. En cap cas, aquesta guia vol estigmatitzar o crear estereotips sobre aquests alumnes, ans al contrari, vol contribuir a una millora de l'atenció de les necessitats educatives de tot l'alumnat.

2. Destinataris

Aquesta guia va dirigida a **docents no especialitzats en psicopedagogia o orientació educativa**. Concretament, a mestres d'educació primària i professors d'educació secundària obligatòria. El tutor/a serà la persona més adequada per fer-li el seguiment atès que normalment és qui coneix més a l'alumne i té una relació més propera i de confiança amb aquest.

La raó per la qual aquesta guia pretén ser una ajuda per ambdós col·lectius és perquè és aplicable tan per alumnes de primària com secundària. De fet, les altes capacitats ja es poden començar a detectar durant l'etapa de desenvolupament i activació dels recursos intel·lectuals bàsics (entre 0 i 12-13 anys). Quan així sigui, normalment es tractarà d'un cas de precocitat. A partir dels 14 anys, podrem parlar de superdotació o talent. (Departament d'Ensenyament, 2013)

Les propostes realitzades en aquesta guia són generals i, per tant, caldrà que cada mestre o professor les adapti i ajusti tinguent sempre present la individualitat de cada alumne.

3. Objectius

Els objectius d'aquesta guia són dos principalment:

1

Proporcionar una eina de detecció i actuació als docents no especialitzats en psicopedagogia sobre els alumnes amb Doble Excepcionalitat per saber afrontar amb èxit el dia a dia a l'aula a través d'orientacions i propostes pràctiques, útils i entenadores.

2

Divulgar coneixement especialitzat en la detecció, identificació i actuació dels alumnes amb Doble Excepcionalitat per tal de millorar l'atenció a la diversitat per part del professorat a tots els centres educatius del territori català.

4. Conceptualització

4.1. Les altes capacitats

4.1.1. Concepte

Segons el Grup de Recerca de les Altes Capacitats del Col·legi de Pedagogs (2018), les altes capacitats engloba un *conjunt de persones que presenta característiques intel·lectuals quantitativa i qualitativament superiors de manera significativa a la majoria de la població en una, dues, o totes les àrees d'aptitud, sigui quina sigui l'edat de la persona*. Requereixen una educació adaptada ja que es troben dins el marc de l'escola inclusiva com a alumnes amb *NESE (Necessitats Específiques de Suport Educatiu)*.

4.1.2. Característiques

Els alumnes amb altes capacitats no són un grup homogeni, ja que cada un presenta un perfil cognitiu particular. Tot i així, podem fer un recull d'algunes de les característiques generals ja siguin intel·lectuals, perceptives, conductuals, emocionals o personals. (Adaptació de Gerson, K i Carrecedo, S. citats per Gómez, 2009)

<i>Possibles característiques</i>	<i>Possibles conseqüències</i>
Gran capacitat de comprensió, processament de la informació i relació i connexió d'àrees	Avorriment, dificultat per tolerar la monotonia o el ritme d'aprenentatge lent

4. Conceptualització

4.1. Les altes capacitats

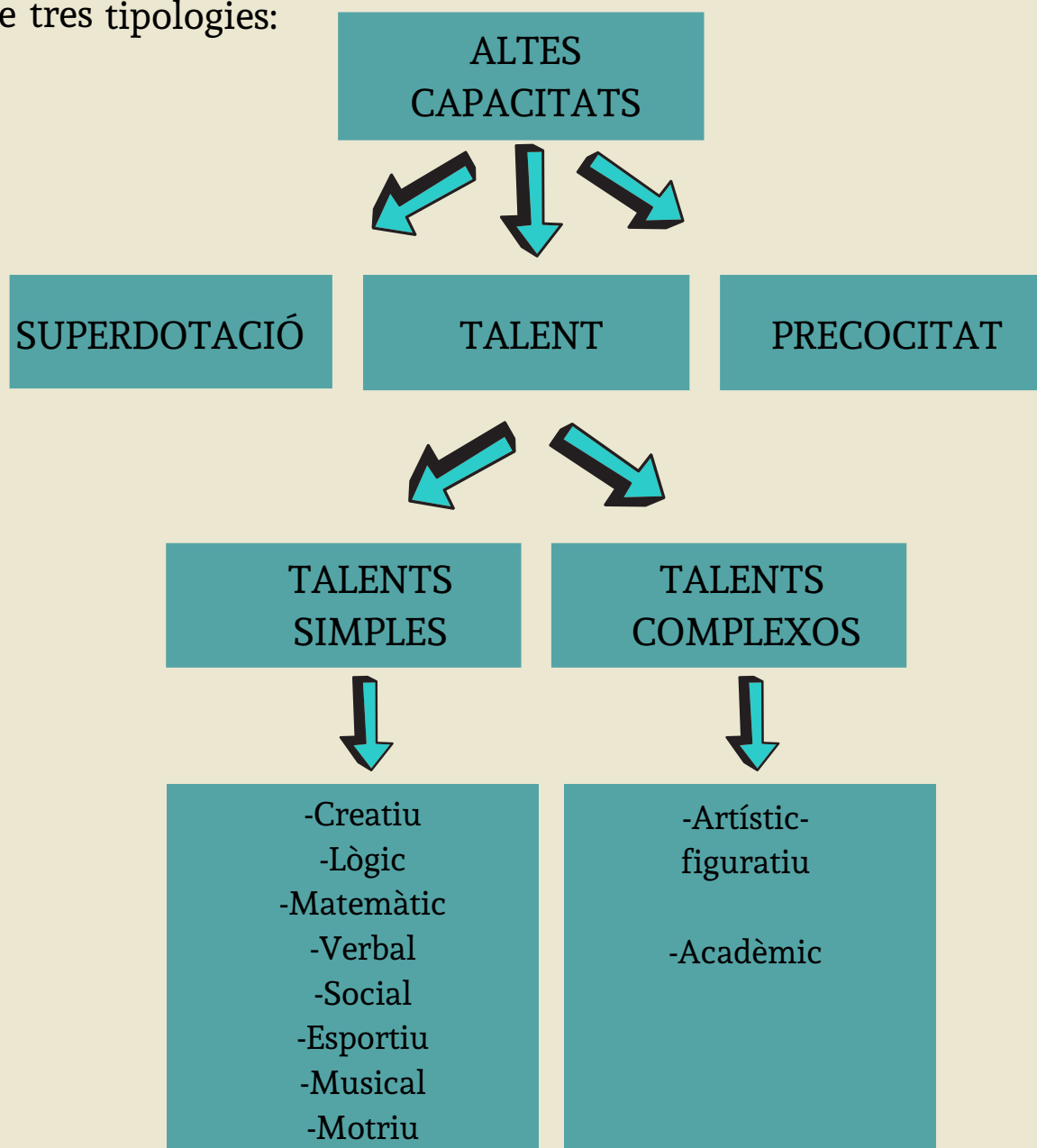
<i>Possibles característiques</i>	<i>Possibles conseqüències</i>
Habilitat pel raonament verbal i del llenguatge, vocabulari ampli i ric, precocitat en la lectoescriptura	Poden desafiar, ofendre o manipular a través de les paraules
Gran curiositat i interès per conèixer la resposta a qüestions inadvertides per altres companys	Poden cansar per la necessitat d'entendre-ho tot profundament
Tenen molta creativitat, enginy i imaginació així com també agudesa visual i auditiva	Depèn molt de l'interès específic que tinguin, són molt selectius
Solen ser perfeccionistes i meticulosos	Els costa estar satisfets amb els seus resultats, poca tolerància a la frustració, baixa autoestima, por al fracàs
Els hi agrada el treball individual, són força independents	Qüestionen l'autoritat, construeixen les seves pròpies regles del joc i es poden mostrar intolerants amb els punts de vista diferents als seus

4. Conceptualització

4.1. Les altes capacitats

4.1.3. Tipologia

Com ja hem dit, els alumnes amb altes capacitats són un grup divers. Segons la guia "*Altes capacitats: detecció i actuació en l'àmbit educatiu (2013)*" del Dep. d'Ensenyament, en podem trobar de tres tipologies:

4. Conceptualització

4.2. La Doble Excepcionalitat

4.2.1. Concepte

Prèviament hem explicat que les altes capacitats són difícils d'identificar a causa dels diferents perfils que hi ha i la dificultat de criteris únics per agrupar-los (GRAC, 2018). Anomenem un alumne amb Doble Excepcionalitat quan, a més d'altres capacitats, també presenta una dificultat o un trastorn específic associat (del neurodesenvolupament, de l'aprenentatge, emocional...)

La doble excepcionalitat també és coneguda com:

- ✓ 2E (Twice Excepcional)
- ✓ Doblement excepcionals
- ✓ GLD (Gifted with Learning Disability)

Són els alumnes amb un perfil d'**ALTES CAPACITATS** + una **DIFICULTAT o TRASTORN ESPECÍFIC** associat

Combinació simultània de dos fenòmens considerats contraposats i/o incompatibles: atenció a una dificultat i resposta a una potencialitat (GRAC, 2018)

4. Conceptualització

4.2. La Doble Excepcionalitat

4.2.2. Tipologia

Podem distingir diferents patrons de Doble Excepcionalitat. No obstant, els més comuns dins l'àmbit escolar en són tres: *altes capacitats amb TDAH (Trastorn pel Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat)*, *altes capacitats amb TEA (Trastorn de l'Espectre Autista)* i finalment *altes capacitats amb un trastorn d'aprenentatge (dislèxia, discalculia, de l'expressió escrita...)* siguent aquests últims els alumnes amb major percentatge. (Baum, 1994; citat per GRAC, 2018)

4. Conceptualització

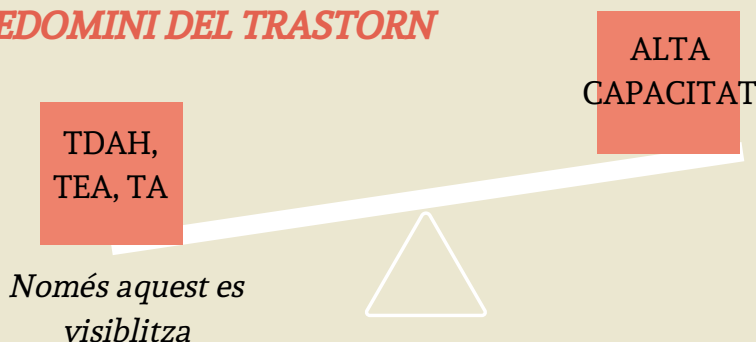
4.2. La Doble Excepcionalitat

4.2.3. Com es manifesta?

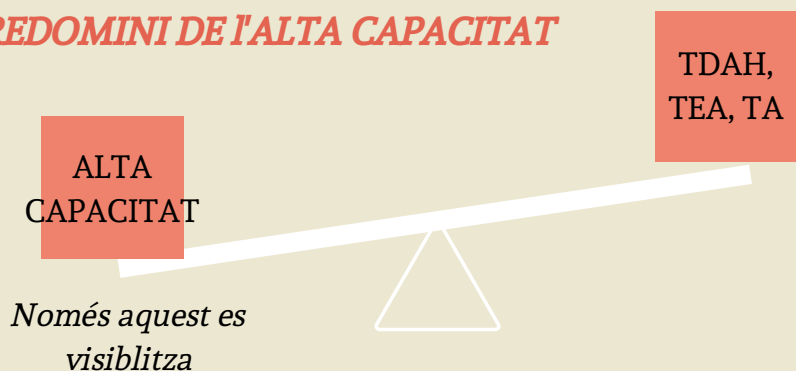
La Doble Excepcionalitat pot presentar-se de diferents maneres. Existeix un mecanisme denominat "emascarament", que consisteix en ocultar o bé l'alta capacitat o bé la dificultat, i que com a conseqüència provoca que no s'identifiqui i/o s'actui correctament amb l'alumne. (Conejeros, M. 2018)

PREDOMINI DEL TRASTORN

PREDOMINI DE L'ALTA CAPACITAT

PREDOMINI DE L'ALTA CAPACITAT I EL TRASTORN PER IGUAL

A través de
L'EMASCARAMENT

4. Conceptualització

A continuació, farem referència i explicarem amb més detall les tres tipologies de la Doble Excepcionalitat més comunes dins el context escolar.

4.3. Altes capacitats amb trastorns d'aprenentatge

4.3.1. Concepte

És quan un alumne amb altes capacitats alhora presenta alguna dificultat en el seu aprenentatge, i provoca que en certa mesura el seu rendiment acadèmic no es vegi reflectit en comparació amb el potencial i les capacitats que realment té. (GRAC, 2018)

→ Els trastorns d'aprenentatge es poden manifestar en una o vàries àrees acadèmiques

4.3.2. Tipologia

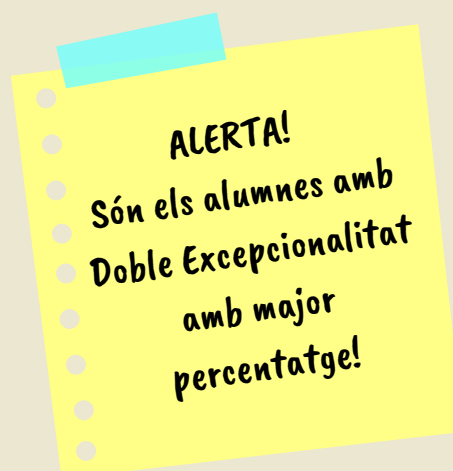
Hi ha diferents trastorns d'aprenentatge:
(Segons el Manual DSM-V)

**Trastorn en la lectura (dislèxia)*

**Trastorn del càlcul (discalculia)*

**Trastorn de l'expressió escrita*

**Trastorns de l'aprenentatge no especificats*

4. Conceptualització

4.3. Altes capacitats amb trastorns d'aprenentatge

4.3.3. Característiques

<i>Possibles característiques</i>	<i>Possibles deficiències</i>
Sentit de l'humor: utilització de metàfores, sàtires i analogies	Alt nivell de frustració i ansietat per l'expectativa d'èxits al principi comparat amb l'execució final
Habilitat superior pel raonament abstracte	Dificultats en memorització, càlcul, percepció visual, velocitat grafomotora,
Àmplia varietat d'interessos	Dificultats en la planificació d'estudi i organització
Recorden molt més a través d'imatges que no de paraules	Perfeccionistes, això els fa fracassar a vegades i els pot provocar una baixa autoestima

(Baum, Owen i Dixon, 1991; Beckley, 1998; Robinson, 1999; Silverman, 1989; Yewchuk, 1985; citat per GRAC, 2018)

4. Conceptualització

4.4. Altes capacitats amb TDAH

4.4.1. Concepte

El Trastorn pel Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat (TDAH) és considerat un trastorn del neurodesenvolupament. Tenen una dificultat afegida respecte als estudiants que només tenen AC o TDAH. Es sol presentar abans dels 12 anys i presenten dificultats d'adaptació en el seu entorn familiar, escolar i social.

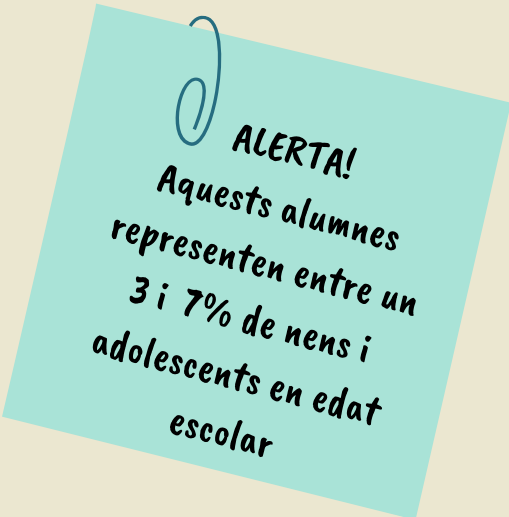
- Implica un patró de dèficit d'atenció, hiperactivitat o impulsivitat
- La Doble Excepcionalitat afecta sobretot a nivell socioemocional: sentiments d'exclusió, inferioritat, baixa autoestima...

4.4.2. Tipologia

**Inatenció*: tendència a la distracció

**Hiperactivitat/impulsivitat*: moviments motors excessius, impulsivitat verbal i/o conductual

**Ambdós*: combinació dels dos tipus

ALERTA!
Aquests alumnes
representen entre un
3 i 7% de nens i
adolescents en edat
escolar

4. Conceptualització

4.4. Altes capacitats amb TDAH

4.4.3. Característiques

<i>Possibles característiques</i>	<i>Possibles deficiències</i>
Habilitat superior pel raonament abstracte i el raonament matemàtic	Dificultats en habilitats d'escriptura, la memòria i l'atenció
Tenen molta creativitat, curiositat, lideratge	Sobreexcitació a nivell cognitiu, emocional i imaginatiu
Són autocrítics amb ells mateixos, poden estar molt focalitzats en alguna activitat concreta	Rendiment acadèmic baix respecte al seu potencial, avorriment a les rutines
Valoren la confiança, el respecte i el vincle amb qui l'estableixen (docents, pares...)	Nivells inferiors d'autoestima respecte estudiants amb només AC, inclús depressió, dificultats per adaptar-se i per regular el seu comportament

(Conejeros, M. 2018 i GRAC, 2018)

4. Conceptualització

4.5. Altes capacitats amb TEA

4.5.1. Concepte

El Trastorn de l'Espectre Autista (TEA) també és considerat un trastorn del neurodesenvolupament, ja que pot començar a desenvolupar-se inclús abans de l'escolarització. Està demostrat que si no s'identifica des de que són petits, això a la llarga repercuteix directament en la seva pròpia autoestima. (Conejeros, M. 2018)

És molt important fer cas als **SÍMPTOMES**:

→ *Deficiències en la comunicació i interacció social en múltiples contextos:* desenvolupament de conversa, contacte amb els demés, poc contacte visual, baixa comprensió de gestos i expressions... (Conejeros, M. 2018)

→ *Patrons restrictius i repetitius de comportaments, interessos o activitats:* moviments estereotipats, inflexibilitat en la rutina, interessos restrictius però obsessius... (Conejeros, M. 2018)

ALERTA!
Aquests alumnes poden presentar similituds amb els que tenen diagnosticat un TDAH

4. Conceptualització

4.5. Altes capacitats amb TEA

4.5.2. Característiques

<i>Possibles característiques</i>	<i>Possibles deficiències</i>
Habilitats en les matemàtiques, la música i les arts	Dificultats en les habilitats lingüístiques i socials
Ampli i ric vocabulari	Dificultats en la memorització, l'atenció i el processament de la informació
Interès en àrees específiques: els permet comunicar amb altres companys/es que tenen interessos similars	Majoritàriament introvertits, nivell de frustració alt, ansietat, baix autocontrol, poca autoestima
Ràpida formació d'experiències en la memòria (intensitat i sobreexcitació emocional)	Comprensió literal dels significats, que pot provocar una falta de tacte i empatia

(Conejeros, M. 2018)

5. Propostes d'actuació

En aquest apartat s'explicarà el **procediment a seguir** per part dels docents quan es trobin en casos d'alumnes amb Doble Excepcionalitat.

5.1. Detecció inicial

El primer pas consisteix en detectar possibles característiques que indiquin que aquell alumne té altes capacitats o és doblement excepcional. La **família o els mestres/professors** seran els qui ho podran indicar.

Les **tècniques qualitatives** són les que normalment s'utilitzen per a la detecció inicial, com són l'observació o l'entrevista. La recollida d'informació a través de l'entrevista s'anomena **anamnesis**.

5.1.1. Entrevista

L'estructura (no les preguntes en sí mateixes) de les següents bateries de preguntes està creada per el Dr. Esteban Sánchez Manzano, i està extreta de la guia "*Les altes capacitats: detecció i actuació en l'àmbit educatiu*" del Dep. d'Ensenyament (2013)

Si a la primera part de l'entrevista (*Qualitats intel·lectuals i creatives*) el major nombre de respostes és **sí** i a la segona part (*Actitud de treball i desenvolupament socioemocional*) el major nombre de respostes és **no**, més gran és la possibilitat que l'alumne presenti **Doble Excepcionalitat**.

Si per el contrari hi ha una majoria de respostes **no** a la primera part però una majoria de **sí** a la segona, és probable que es tracti d'un alumne treballador.

5. Propostes d'actuació

Possible bateria de preguntes a fer a l'entrevistes: ALTES CAPACITATS AMB TRASTORNS D'APRENENTATGE (TA)

<i>Qualitats intel·lectuals i creatives</i>	Sí	No
<ul style="list-style-type: none">-Sovint utilitza recursos lingüístics com la sàtira, la metàfora i les analogies-Relaciona temes i àrees que aparentment no tenen relació-Té dificultats en el càlcul, la velocitat grafomotora i la percepció espacial-Presenta una àmplia varietat d'interessos-Té facilitat per recordar les coses a través de les imatges més que amb les paraules-Aporta solucions i idees molt originals		
<i>Actitud de treball i desenvolupament socioemocional</i>	Sí	No
<ul style="list-style-type: none">-S'organitza i es planifica adequadament-Manté la concentració a classe-Se li donen bé les tasques que estan seqüenciades-Té un nivell d'autoestima alt-L'expectativa personal que té sobre ell/a és l'adequada, s'exigeix el necessari a l'hora de fer les tasques-Completa totes les tasques amb el temps que es dóna		

5. Propostes d'actuació

Possible bateria de preguntes a fer a l'entrevistes: ALTES CAPACITATS AMB TRASTORN PEL DÈFICIT D'ATENCIÓ I HIPERACTIVITAT (TDAH)

<i>Qualitats intel·lectuals i creatives</i>	Sí	No
<ul style="list-style-type: none">-És capaç d'establir relacions entre àrees de coneixements i anar més enllà dels fets observats-Té molta creativitat i curiositat per temes que passen desapercebuts en comparació amb la resta de companys de classe-Se li dóna bé la resolució de problemes, té bon domini dels conceptes, fa bons càlculs, té facilitat pels símbols...		
<i>Actitud de treball i desenvolupament socioemocional</i>	Sí	No
<ul style="list-style-type: none">-No presenta nivells d'impulsivitat verbal o conductual-Manté l'atenció a classe, no està dispers-Li agraden les rutines, és organitzat-El seu rendiment acadèmic és adequat en relació a les seves capacitats i potencialitats-Accepta les normes de joc, no qüestiona als mestres o als pares/mares/tutors legals-Sap regular el seu comportament-Té força/molta autoestima		

5. Propostes d'actuació

Possible bateria de preguntes a fer a l'entrevistes: ALTES CAPACITATS AMB TRASTORN DE L'ESPECTRE AUTISTA (TEA)

<i>Qualitats intel·lectuals i creatives</i>	Sí	No
<ul style="list-style-type: none">-Utilitza un vocabulari ampli i ric, formula les frases correctament-Comprèn literalment els significats-Li costa retenir els continguts i entendre la informació que li estàs donant-Té dificultats en establir relacions entre àrees o temes-Té interès en temes específics		
<i>Actitud de treball i desenvolupament socioemocional</i>	Sí	No
<ul style="list-style-type: none">-Es relaciona amb els altres companys/es sense problemes, és bastant atrevit-No s'observen sentiments de frustració i ansietat quan realitza les tasques, el seu nivell d'autestima és alt-Té una estabilitat emocional, no presenta sobreexcitabilitat emocional-És organitzat i no té dificultats per desenvolupar-se en situacions poc estructurades-Li agrada treballar conjuntament amb altres companys/es-És crític amb ell mateix, s'exigeix aconseguir els objectius que es proposa		

5. Propostes d'actuació

5.2. Derivació a l'EAP i treball conjunt

Un cop es detecti que aquell alumne/a pot presentar diferents símptomes que indiquin una possible Doble Excepcionalitat, el següent pas és **derivar el cas a l'EAP** (Equip d'Assessorament Psicopedagògic).

La **CAD** (Comissió d'Atenció a la Diversitat) del Departament Psicopedagògic proposa al director que sol·liciti l'assessorament per part de l'EAP per tal que aquest **iniciï el procés d'avaluació psicopedagògica** de l'alumne. Per iniciar-lo, abans faran un anàlisi de la informació aportada per a la família i els mestres (les entrevistes realitzades ens ajudaran molt).

Si finalment es decideix iniciar el procés, el que faran és un **diagnòstic múltiple**, el qual intervé simultàneament en les necessitats de cada àrea. Aquest diagnòstic ens permetrà saber el **perfil cognitiu, la necessitat i el tipus d'intervenció** necessària per a l'alumne.

S'utilitzaran **tècniques objectives i tècniques subjectives**.

D'objectives es farà **l'avaluació psicomètrica de diferents àrees** com: *capacitats intel·lectuals generals, creativitat, aptituds cognitives específiques, personalitat, adaptació i motivació, sociabilitat i comunicació*, entre altres.

De subjectives es **recolliran dades i informació** a través de l'observació subjectiva, l'autodescripció, la família, l'escola...

5. Propostes d'actuació

Un cop el diagnòstic estigui fet, s'**elaborarà un informe amb els resultats de les proves, les interpretacions dels resultats i les orientacions per a la família i el centre educatiu.**

S'informarà al centre i a la família sobre els resultats i les mesures educatives pertinents.

L'equip docent planifica i porta a terme la resposta educativa requerida per l'alumne.

Es fa un **seguiment de les mesures adoptades** per modificar o continuar amb el mateix procediment si s'escau.

(Les altes capacitats: detecció i actuació en l'àmbit educatiu, 2013).

5. Propostes d'actuació

5.3. Estratègies d'intervenció

A més de les mesures que pugui proposar l'EAP, explicaré possibles aspectes, metodologies i estratègies informals dins l'aula que un docent pot tenir en compte a l'hora de dur a terme una actuació amb alumnes amb Doble Excepcionalitat.

5.3.1. Pla Individualitzat (PI)

En primer lloc, totes les estratègies d'intervenció quedaran recollides al PI (Pla Individualitzat). És important ajustar la intervenció a la individualitat de l'alumne. Estarà elaborat pels professors, l'EAP, el tutor/a i es comptarà amb la col·laboració de la família i el propi alumne.

Pel que fa a la temporalitat, s'ha d'elaborar en un **màxim de 2 mesos**, fent-li una **valoració trimestral** i **revinsat-lo cada final de curs**.

5.3.2. Aspectes generals a tenir en compte

- *Tipologia de la Doble Excepcionalitat
- *Desenvolupament emocional i social
- *Interessos de l'alumne
- *Relació amb la família
- *Característiques grup-classe
- *Recursos materials i humans del centre
- *Canvis: espai físic, estructura i temporalitat de les classes
- *Disseny metodològic
- *Desenvolupament de la motivació i creativitat

5. Propostes d'actuació

A més, es pot ajustar el ritme i la profunditat a través de:

**Adaptació curricular*

**Ampliació curricular*

**Adaptació + Ampliació curricular*

5.3.3. Metodologies

Possibles metodologies que es poden utilitzar (i que poden servir per a la resta d'alumnes també):

**Treball per projectes*

És una metodologia interdisciplinària que permet interrelacionar diferents àmbits o àrees. Normalment es vinculen temes amb continguts del currículum.

**Programacions flexibles*

Consisteix en adaptar les activitats i tasques per nivells de dificultat. També permet crear-ne segons les necessitats de cada alumne i són individuals ja que s'adapta al nivell de cada un d'ells/elles.

**Tallers*

És una manera d'aprendre a través de la pràctica o bé de posar en pràctica els coneixements apresos. Ajuden a millorar la relació i la sociabilització del grup. Es poden adaptar als interessos dels alumnes i desenvolupen la seva creativitat i motivació. Solen ser inclusius.

5. Propostes d'actuació

**Agrupaments*

Aquesta és una metodologia en la qual es poden crear grups homògens o heterògens. Si són homògens, es recomana que no sigui a temps total ja que es pot convertir en una mesura segregadora. No obstant, si es fa servir en moments o activitats concretes, pot arribar a ser motivacional per a l'alumne i per tant pot arribar a millorar el seu rendiment acadèmic.

**Acceleració de curs*

És una opció que s'ha de pensar si realment és adequada o no. Per una banda, pot prevenir l'avorriment i la desmotivació. Per altra, s'ha de valorar si emocionalment l'alumne està preparat ja que es poden desenvolupar problemes socioemocionals: serà millor la relació que tindrà amb els seus companys d'un altre curs o al contrari, causarà problemes de sociabilització a l'alumne?

**Estratègies informals dins l'aula*

Aquesta és l'última metodologia que detallarem per a cada tipologia de Doble Excepcionalitat a continuació.

(Altes capacitats intel·lectuals, GRAC, 2018)

5. Propostes d'actuació

5.3.4. Estratègies informals dins l'aula

A continuació, s'exposaran algunes propostes d'actuacions pràctiques que el docent pot utilitzar en el seu dia a dia.

ALTES CAPACITATS AMB TRASTORNS D'APRENTATGE

(Garriga, E. i Sala, M, 2015)

- ➔ Focalitzar en les fortaleces, és a dir, amb l'alta capacitat més que en la seva dificultat
- ➔ Ajudar a que siguin conscients de les seves capacitats i alhora a gestionar i afrontar les seves dificultats
- ➔ Utilitzar estratègies de compensació, ja que no aprenen pas a pas, sinó que troben la seva pròpia manera per arribar a l'objectiu
- ➔ Adaptacions:
 - Disposar de més temps per a fer les proves
 - Alternar proves escrites i orals
 - Suport a les proves orals: llegir en veu alta les instruccions
 - No penalitzar, en els examens que no són llengua, les faltes d'ortografia a la nota final
 - Valorar el treball diari
 - Tutories individualitzades: reforç positiu
 - Presentar continguts curriculars amb suports variats: visuals o auditius (esquemes, mapes, ppw)
 - Presa d'apunts esquemàtics i l'ús complementari d'apunts de companys/es

5. Propostes d'actuació

ALTES CAPACITATS AMB TRASTORN PEL DÈFICIT D'ATENCIÓ I HIPERACTIVITAT (TDAH) (Universitat de Costa Rica, 2018)

- Fomentar habilitats organitzatives i d'estudi
- Utilitzar les TIC
- Supervisar constantment i directament a l'alumne
- Utilitzar el reforç positiu
- Crear espais de relaxament per reduir la hiperactivitat
- Dur a terme sessions individualitzades per part dels orientadors/es per tractar els aspectes socioemocionals
- Preparar tasques integradores i complexes, ja que poden arribar a treballar millor amb un alt nivell d'estimulació (Neihart, 2003)
- Manteniment de les expectatives elevades per part dels docents
- Abordar continguts rellevants, que siguin motivadors i significatius per l'alumne

5. Propostes d'actuació

ALTES CAPACITATS AMB TRASTORN DE L'ESPECTRE AUTISTA (TEA) (Càtedra Autisme UdG, 2018)

- Exercitar les habilitats socials de comprensió auditiva
- Dirigir-se a l'alumne en 1a persona, les instruccions generals els hi són difícils de comprendre
- Fer preguntes tancades, donar-li poques opcions
- Deixar temps perquè processi la informació
- Incentivar la reflexió i la generalització de l'aprenentatge, ja que són alumnes amb interessos molt específics
- Crear espais de relaxament o auto-regulació
- Utilitzar el reforç positiu
- Proporcionar recursos sensorials, atès que té dificultats en el seu processament
- Organitzar activitats seguint una seqüència pautaada
- Anticipar els fets, promoure rutines i preavisos
- Aplicar esquemes visuals, calendaris o horaris amb imatges pot ser molt útil
- Donar instruccions molt clares i específiques, no donar res per assumit
- Treballar la ironia i l'humor a través d'obres literàries o el teatre

6. Referències bibliogràfiques

Càtedra Autisme UdG. (2018). *Tinc un nen amb autisme a l'aula*. Recuperat de www.catedraautisme.udg

Cáceres, P; Conejeros, M; Paz, M; Sandoval, K. (2018). *Manual de identificación y orientaciones psicoeducativas*. Recuperat de www.2e.cl/wp-content/uploads/2018/10/PADRES.pdf

Bueno, D. (2017). *Neurociència per a educadors*. Editorial: Barcelona.

Departament d'Ensenyament. (2013). *Les altes capacitats: detecció i actuació en l'àmbit educatiu*. Recuperat de www.educacio.gencat.cat/ServeisEducatius/EAP_Altes_capacitats_EAP.pdf

Garriga, E. i Sala, M. (2015). *Avaluació, diagnòstic i intervenció en la dislèxia*. Recuperat de <https://www.raco.cat/index.php/Aloma/article/view/293241/38174> 7

Grup de Recerca Altes Capacitats (2018). *Altas capacidades y otros trastornos: La Doble Excepcionalidad*. [diapositives de PowerPoint]

Grup de Recerca Altes Capacitats i Grup de Treball Altes Capacitats. (2018). *Altes capacitats intel·lectuals*. Recuperat de www.copc.cat/adjuntos/adjunto_5988/v/GUIA%20PER%20A%20L%20DETECCIÓ%20I%20INTERVENCIÓ%20EDUCATIVA%20EN%20ALUMNES%20AMB%20ALTES%20CAPACITATS%20INTEL·LECTUALS%20CASTELLANO.pdf?tm=1527500554

6. Referències bibliogràfiques

Neihart, M. (2003). Gifted Children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD). Recuperat de www.wrightslaw.com/info/2e.gifted.adhd.pdf

Universitat Costa Rica. (2018). *Aportes a la comprensión de la doble excepcionalidad*. Recuperat de www.scielo.sa.cr/pdf/edu/v42n2/2215-2644-edu-42-02-00645.pdf

